

Kadın-erkek eşitliği tartışmaları, sanayi devriminin yaşam tarzı olan **moderniteyle** başlar ve insan hakları bağlamında filizlenir. Zira **sanayi devrimi, feodal toplumdaki ücretsiz aile işçiliğinin** özgürleştirilmesi gerektiğini duyar. Bilindiği gibi feodal tarım toplumunda aileler boğaz tokluğuna hep birlikte toprağı işlemekteydiler ve karın ve onların sahibi feodal beyler/ağalardı. Ancak yeni teknik icatlar ile buna bağlı coğrafi keşiflerin altyapısını oluşturduğu sanayileşme, emeğini atölyelere/fabrikalara “özgürce” satan bireylere ihtiyaç duyuyordu. Bu amaçla kırdan fabrikaların bulunduğu bölgelere doğru aile üyeleri göç ettiler; ailenin hep birlikte üretmesi, tüketmesi, barınması ve toprak ağasına ekonomik ve siyasal bağımlılığı kırılmaya başladı. Bu nedenle birey hakları gündeme geldi; **eşitlik, kardeşlik, özgürlük fikirleri** tartışılmaya başladı. Fabrikaların bulunduğu bölgede yığılmaya başlayan nüfus **modern kentleri** doğurdu ve nasıl tarım toplumunun gereği ilişkiler geleneksel yaşam tarzını dayattıysa, **sanayi toplumunun gereği ilişkiler de modernleşme** sürecini başlattı. Bu modernleşme süreci, sanayie **ucuz emek** sağlamak için sadece erkeklerin değil, **kadınların özgürlüğüne** de ihtiyaç duyuyordu. Bu yüzden **eşitlik** prensibi gündeme geldi. Yine sanayi ve kentli üretim **nitelikli işgücü** gerektiriyordu; tarım toplumunda yeterli olan büyüklerin yaptığını aile içinde öğrenme artık yetersizdi. Okulların açılmasının ilk nedeni budur. İlaveten feodal toplumda aile içinde üretim yapılırken bir yandan da çocuklara bakılıyordu .Kentte geniş ailenin yerini alan çekirdek ailenin çalışan ebeveyninin çocuğı için kamusal alanda bakım ihtiyacı doğdu. **Sanayi üretimi için gereken nitelikli işgücü ile kamusal alanda çalışan ebeveynin çocuğunun bakım ve korunma ihtiyacı okulu** ortaya çıkardı ve sanayileşme geliştikçe çocukların okulda geçirdikleri sene uzadı.

Eğitim böylece sadece erkekler için olmaktan çıkıp kızları da içerdii.

Tüm bu modernleşme sürecindeki ekonomik ve zihinsel dönüşüm **birinci dalga kadın hareketiyle** karşılıklı ilişki içindeydi.

Bu süreçte kadınlar için temel amaç, erkekle, özellikle yasalar önünde birebir eşit olmaktı ki, Türkiye Cumhuriyeti gibi bu sürecin siyasal bir sonucu olarak kurulmuş tüm ulus-devletler, en geç İkinci Dünya Savaşı ertesine dek bu yasal dönüşümü gerçekleştirdiler. (Türkiye'nin erken cumhuriyet döneminde kadınlar lehine yasal dönüşümler bu sürecin bir parçasıdır ve Fransa ve İsviçre örneği dışına çıkarsak hiç de erken kazanılmamıştır.) **Ancak bu yasalar karşısında birebir eşitlik, günlük yaşam pratiklerini değiştirmede. Zira toplumsal erkek egemenliği sorgulanmıyordu.** Tam tersi **kadını erkeğe eşitlemek** hedeflediğinden erkek yüceltiliy i ordu. Bu nedenle kadınlar duygusal, zihinsel ve davranışsal olarak erkeğe benzemeyi erdem sayıyorlardı. Gri tayyörler, pantolon giymek, hatta şapka takmak, saçını *a la garçon* kestirmek modağa böylece dahil oldu.

Yine sosyo-politik olarak bilindiği gibi **modernleşme bir tektipleşme** sürecidir.

Bu bağlamda ulus kimliği bir yüceltilmiş ulus adına diğerlerinin yok sayılmasına; insan ve yurttaş tanımının erkekle özdeş kılınmasına; ulus devlette tek dilin egemenliğine vs. yol açmıştı. Dolayısıyla **modernitenin eleştirisi, yok sayılan tüm sosyolojik alt kategorilerin kimlik hareketleri bağlamında** ortaya çıkmasına tanıklık etti. Erkekle birebir yasal eşitliğin zihniyet ve yaşam pratiklerini değiştirmeyip kadının ikinci cinsliğini pekiştirmesi, **modernitenin aslında erkek kimliği altında kadını yok sayması** tespiti **ikinci dalga kadın hareketinin** çıkış noktasıydı.

“Kadın doğulmaz kadın olunur” saptamasıyla, diğerk bir deyişle **biyolojik cinsiyetin değıl**; ondan mülhem **cinsiyetçi öğrenmeye** dayanan **toplumsal cinsiyetin kadın sorununun temeli** olduğu düşünülerek; cinsiyetçi yapılanma ve özündeki ataerkil değerler deşifre edilmeye başlandı. Bu süreç içinde kadına atfedilegelen duygusal zekanın önemini, kadın mücadelesinin tarihini, kadınların siyasal temsilindeki eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin kişisel ve doğal bir sorun olmadığını önce kadın grupları araştırıp tartıştı; sonra bu sorunların sadece bir cinsiyetin değıl, **demokrasinin sorunu** olduğunu öğrendik.

Örneğin Türkiye’de cinsiyetçiliğin egemenliğine rağmen gerek siyasetçiler gerek medya **cinsiyetçiliğe karşı imiş gibi** görünmeye başladı. İster Avrupa Birlięi baskısı deyin ister cinsiyetçiliğe karşı muhalefet, özellikle **tutumlarda yani sözlerde cinsiyetçiliğe karşı** önemli bir yol katedildi. Yasalardaki cinsiyetçi içerik temizlenmeye başlandı. Her siyasal parti her dönem kadın milletvekili sayısını artırmaya dikkat etti. Kadın cinayetleri medyada lanetlenerek yer buldu. Kız çocuklarının eğitimi için, yine yüksek tirajlı gazeteler ve çeşitli dernekler büyük destek bulan kampanyalar yaptılar. İstanbul Sözleşmesi’ni ilk imzalayan ülke Türkiye oldu. (Şiddet gören kadına iltica hakkı) En önemlisi günlük konuşmalarda, kadın parlamento da eşit temsil edilmesin; kadının sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etmeyeceksin; kadının saçı uzun aklı kısa gibi cinsiyetçi söylem azalmaya başladı. Tam tersi, ben kadınlardan daha çok feministim diyen erkekler; kadın aday sayısı ile övünen partiler çoğaldı.

Ancak **dünya genelinde kadının parlamentodaki oranı hala %21.9** (Rwanda ve Bolivya’da yarıdan fazla)(Türkiye’de %14), dünyada **tepe yönetici kadın oranı %24**

(Türkiye’de geçen yıl %30 iken, bu yıl %25); çalışma yaşamında kadın oranı da örneğin Türkiye’de düme tredindedir; 1990’larda kadın bakan deneyimine ve aynı yıllarda ekonomi, dış işleri, iç işleri gibi bakanlıklarda kadın görmemize rağmen 2000’lerde, (son Ecevit Hükümeti’nde hiç kadın bakan yoktu, ancak seçim öncesi zorunlu bakanlıklara iki kadın atanmıştı) **kadın bakan sayısı çok azalmış**, kadın ve aileden sorumlu bakan olarak kadınla yetinilir olmuştur. Dünyadaki **kadınların üçte biri şiddet görmektedir ve bu sorunun eğitim ve gelişimlikle alakası yoktur.** Özellikle Kanada’nın Quebec bölgesi ve Kuzey Avrupa ülkeleriyle şiddetin dünya ortalaması neredeyse aynıdır ve feminist çalışmalar bu sayının daha da artacağını göstermektedir. Zira **kadının her alanda güçlenmesi bir sosyolojik tehdit** olarak algılanmakta ve rövanş, kapalı kapılar ardındaki özel alanda alınmaktadır. Bu şiddeti **uygulayan erkekler kamusal alanda eşitlik taslayanlardır.** Özgürleşen seçkin kadınlarda risk daha artmaktadır. Ancak bu kadınların, özellikle Türkiye’de, gördükleri şiddeti **saklama** oranları da daha yüksektir.

Birçok başka örnek vermek mümkün **söylem-eylem arasındaki cinsiyetçi çelişkiyi** ortaya koymak için. Ben bu duruma **cinsiyetçi ikiyüzlülük** diyorum. Yani kadın ve erkek eşitlik konusunda atıp tutmaya geldiğinde mangalda kül bırakmazken; eylemde/davranışta cinsiyetçiliği sürdürmeye devam ediyorlar.

Görünen cinsiyetçiliğe hepimiz karşıyız. Tekrar ediyorum: Kadınların **eğitimden çalışma yaşamına, politikadan eviçi** rollere erkekle **eşit** olmasına taraftarım, demeyen neredeyse yok. Olsa olsa, bazı **ama’lar** ekleniyor: Çalışsın ama evini ihmal etmesin. Ağır işte çalışıp yorulmasın, narindir. Herşeyden önce annedir ve o görev

çok kutsaldır, buna hâlel gelmesin falan gibi şerhler koyabiliyoruz. Şiddete ise karşı olmayan yok!

Oysa sadece erkekler değil, kadınlar da hiç farkında olmadan yeniden üretiyoruz kadının ikinci cinsliğini: Partner seçerken kadın ya da erkek, erkeğin kadından daha **çok para** kazanıyor olmasını; erkeğin daha **uzun boylu** olmasını; erkeğin yaşının kadından **büyük** olmasını; bir yere gidildiğinde erkeğin **hesap** ödemesini; **çocuk için** gerekirse kadının işten ayrılmasını veya izin kullanmasını; **arkadaşlık veya evlenme teklifinin** erkekten gelmesini tercih ediyoruz. En son örnekten yola çıkarsam, **evlenme teklifi yetkisi** bende ise diyor erkek, onu **bitirme yetkisi** de zımnen bendedir ve boşanmaya kalkışan kadını dövüp öldürmeyi hak görüyor.

Yine kadınlar, pek benimsediler, evliyseler **çift soyadı** kullanmayı. Kadının soyadı zaten babasınındır, kocasının soyadını da neden aldı, ataerkil bir seçim diye yargılayamam. Bunun çözümü çok kafa patlatılmasına rağmen halen bulunamadı.

Ben çift soyadı kullanılmasındaki **ataerkil ikiyüzlülüğü** vurgulamak istiyorum: Çift soyadı kullanan kadınların hepsi bu tercihi **çok özgür** olduklarını göstermek için yapıyorlar. Oysa aynı kadınların **kocalarının tek soyadları** var. Durum **anayasal bir eşitsizlik** aslında. Evli erkeğin kartvizitinden medeni durumu anlaşılıyor ama kadınınkinden anlaşılıyor. Somut hukuki bir eşitsizliği, içimize eşitliği öyle sindirmemişiz ki biz, sözde eşitlikmiş gibi kullanıyoruz. Ben buna da **soyadı alyansı**

diyorum. Çok eskiden erkekler **yüzük alyanslarını** bazan takmazlar ama kadınlar asla çıkarmazlardı, bundan bir arpa boyu yol gitmemişiz.

Sona yaklaşırken size **bir bilmece** sormak istiyorum, lütfen bilenler cevabı kendilerine saklasınlar. Zaten cevabın yüksek sesle söylenmesini istemeyece im.  nemli olan **yüzleşmek**:

Bir baba ile oğlu otomobille gezmeye giderler. Kaza geçirirler. Baba ölür.  ocuk hastahaneye kaldırılır. Doktor gelir. ‘Ben onu ameliyat edemem, o benim çocuğum.’ der.” Durumu açıklayınız. **BEKLE**

Cinsiyetçi ikiyez zl k çalışmasını 6-7 senedir sürdürüyorum. Bu bilmece ana aksı oluşturuyor. **Eğitim düzeyi, cinsiyet, cinsel tercih, ekonomik düzey, ya  bu cevapta ciddi farklılığa neden olmuyor.** Hatta kadın örgütleri yöneticileriyle de yaptığım araştırma bu sorunun cevabının yaygınlıkla doğru bilinmedi ini gösteriyor. **Zeka** faktörünü tartışmak için bir kontrol grubu çalışması yaptığımızda soruyu tersten sormu  ve %100 doğru cevap almıştık. Dolayısıyla bilinmeyen ya da yanlış cevap sadece **i selle tirdi imiz cinsiyetli i** gösteriyor.

Cinsiyet ili i ne kadar i selle tirdi imizi bildiğimiz bir övgü üzerinden de göstereyim: Her hangi bir kadına **“erkek gibisin”** denilmesi bir iltifattır. Oysa tam tersi, “kadın gibi erkek” bir a a ılama ve hatta cinayet sebebi olabilir.

Tüm bu içinden  ıkamadı ımız ve ne eğitime ne ülkeye ba layamaca ımız **cinsiyet ili in kökeninde insanı kadın-erkek kategorisine kısıtıran heteroseksist**

ideolojinin yattığını söylüyor **postfeminist** teoriler. Bu vesileyle **vitrindeki yahut içselleştirdiğimiz cinsiyetçiliği**, lgbti'ler bağlamında tartışmamış olmamın bir eksiklik olduğunu bilincinde olduğumu belirtmek isterim.